

Метеленко Наталя Григорівна,
*доктор економічних наук, професор,
 академік АЕНУ, директорка;*
Нікітенко Віталіна Олександрівна,
*доктор філософських наук, професор,
 професор кафедри управління та адміністрування;*
Воронкова Валентина Григорівна,
*доктор філософських наук, професор,
 завідувач кафедри управління та адміністрування;*
*Інженерний навчально-науковий інститут ім.Ю.М.Потебні
 Запорізького національного університету*

ЗЕЛЕНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК НОВИЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМОК

Під зеленим екологічним менеджментом розуміється реалізація підприємствами низки заходів щодо захисту навколишнього середовища та сталого розвитку в процесі експлуатації та управління з метою захисту навколишнього середовища, сприяння вторинній переробці ресурсів, економії енергії та скорочення викидів. «Зелений» менеджмент докорінно змінив колишню філософію бізнесу, яка полягала в отриманні лише економічних вигод при ігноруванні екологічних проблем. Він поєднує захист довкілля з економічними вигодами задля досягнення безпрограшної ситуації для економіки та довкілля. «Зелене» управління може знизити негативний вплив підприємств на довкілля, скоротити викиди забруднюючих речовин та захистити стабільність та здоров'я екосистеми [1]. Завдяки екологічному менеджменту підприємства можуть більш ефективно використовувати ресурси, здійснювати переробку ресурсів та скорочувати відходи та втрати ресурсів. Зелений екологічний менеджмент відповідає вимогам соціального захисту навколишнього середовища, може поліпшити імідж та репутацію компанії, а також отримати більше можливостей та переваг у ринковій конкуренції. Екологічний менеджмент, в основі якого екологічні інновації (екологічні чи зелені інновації) — це нові чи удосконалені технології, процеси та практики, що сприяють зменшенню негативного впливу на навколишню среду та ефективнішому використанню природних ресурсів. Вони спрямовані на підтримку сталого розвитку і можуть застосовуватися в різних сферах, таких як (табл. 1)

Таблиця 1

Екологічні інновації як чинник сталого розвитку

№ з/п	Напрямок	Його використання
1	Зелена енергетика	Використання відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, гідроенергетика).
2	Енергоефективні технології	Нові методи збереження енергії та підвищення енергоефективності у виробництві та побуті.

Продовження таблиці 1

3	Водозберігаючі системи:	Технології раціонального використання та очищення води.
4	Управління відходами	Інноваційні методи переробки відходів та зменшення їх кількості (наприклад, циркулярна економіка).
5	Екологічне будівництво	Використання екологічно чистих матеріалів та технологій, що знижують негативний вплив будівельної галузі на довкілля.
6	Транспортні технології	Перехід на електротранспорт або інші альтернативні види транспорту з низьким рівнем викидів.

Джерело: складено авторами

«Зелений» екологічний менеджмент для підприємств є важливим способом досягнення сталого розвитку. Шляхом досягнення балансу інтересів економіки, навколишнього середовища та суспільства воно покращує здатність підприємств розвиватись у довгостроковій перспективі. Зелений менеджмент – це прояв корпоративної соціальної відповідальності, а й єдиний шлях для компаній до досягнення сталого розвитку. Завдяки «зеленому» менеджменту підприємства можуть захистити довкілля, заощадити ресурси, підвищити конкурентоспроможність та отримати подвійну вигоду: економічну та екологічну. Ми сподіваємося, що ця стаття допоможе компаніям краще зрозуміти важливість зеленого управління та продовжувати просувати заходи зеленого управління на практиці, щоб сприяти сталому розвитку. Так званий «зелений менеджмент» покликаний інтегрувати концепцію захисту навколишнього середовища у роботу та управління підприємствами. Він охоплює всі рівні, галузі, аспекти та процеси управління підприємством. Він вимагає постійного розгляду та відображення захисту навколишнього середовища в управлінні підприємством зелений. Цю ідею можна резюмувати як принцип «5R», а саме:

- (1) дослідження, що включають захист навколишнього середовища в фактори прийняття рішень компанії та звертають увагу на вивчення екологічних контрзаходів компанії;
- (2) скорочення, впровадження нових технологій; нові процеси, скорочення чи усунення скидання небезпечних відходів;
- (3) повторне використання, перетворення традиційних продуктів на екологічно чисті продукти та активне впровадження «зелених знаків»;
- (4) переробка, переробка та переробка відходів;
- (5) захист (порятунок);
- (6) брати активну участь у заходах щодо забезпечення екологічної чистоти у суспільстві, проводити зелену рекламу серед співробітників та громадськості, а також створювати зелений корпоративний імідж [2].

Зокрема, коли підприємства впроваджують «зелене» управління, вони мають досягти трьох основних цілей: *по-перше*, максимізувати використання матеріальних ресурсів. Завдяки інтенсивному науковому управлінню різні матеріальні ресурси, необхідні підприємству, можна використовувати найефективніше й у повною мірою. Максимізувати та оптимізувати випуск

продукції; одиниць ресурсів; *по-друге*, мінімізувати викиди відходів. Шляхом реалізації профілактичних заходів та повного контролю за станом довкілля ми можемо мінімізувати різні відходи у процесі виробництва та експлуатації. *По-третє*, екологічно чисті продукти задоволення ринкового попиту; та розробляти продукти, які не забруднюють довкілля та споживачів, є безпечними та високоякісними відповідно до ринкового попиту. Ці три фактори взаємопов'язані та взаємно обмежують один одного. Чим повніше використовуються ресурси, тим менше буде навантаження на довкілля; екологічність продукції сприятиме ефективному використанню матеріальних ресурсів та захисту навколишнього середовища. Завдяки реалізації цих трьох цілей цілі корпоративного розвитку та цілі соціального розвитку в кінцевому підсумку будуть скоординовані та синхронізовані з соціальним розвитком та покращенням навколишнього середовища, і ми станемо на безпрограшний шлях сталого розвитку як компаній, так і суспільства [3].

Впровадження зеленого управління включає всі аспекти виробничої та операційної діяльності підприємства і вимагає активної участі всіх співробітників підприємства. Таким чином, підприємства повинні використовувати зелені концепції для керівництва плануванням і перетворенням структур продукції, а також ефективно формулювати «зелені плани», реалізовувати «зелені проекти», формулювати «зелені стандарти», встановлювати «зелених лідерів» та мобілізувати всіх співробітників для активного виконання всеосяжної «зелена революція»: лідери бізнесу повинні ретельно вивчити теорії зеленого управління та сталого розвитку, розробити концепції зеленого бізнесу, створити підприємницький дух та корпоративний стиль, що відповідає тенденціям часу, та прагнути бути захисником землі. та формулювати стратегії зеленого управління; інженерно-технічний персонал. Ми повинні продовжувати вивчати нові екологічні технології, постійно вдосконалювати наші екологічні знання та навички, зменшувати чи усувати забруднення в аспектах проектування та виробництва, а також переходити від контролю забруднення до екологічно чистого виробництва для покращення екологічної ефективності; для співробітників, що знаходяться на передньому краї виробництва, ми повинні культивувати «Зелене споживання», «зелені продукти» та усвідомлення турботи про довкілля, які глибоко вкоренилися в концепції «охорони навколишнього середовища, екології та зеленого кольору (табл.2)

Таблиця 2

Екологічні інновації як чинник сталого розвитку

№ з/п	Напрямок	Його використання
1	Екологічний дизайн	Враховувати фактори навколишнього середовища на етапі проектування продукту, вибирати екологічно чисті матеріали та процеси та знижувати вплив продуктів на навколишнє середовище.
2	Енергозбереження та скорочення викидів	Скоротити споживання енергії та утворення викидів, таких як вуглекислий газ, за рахунок оптимізації виробничих процесів та впровадження ефективного обладнання та технологій.

Продовження таблиці 2

3	Переробка ресурсів	Здійснювати переробку відходів та повторне використання ресурсів, щоб скоротити втрати та втрати ресурсів.
3	Реклама та освіта	Посилити розвиток екологічної обізнаності співробітників та популяризацію екологічних знань, щоб концепція захисту навколишнього середовища могла глибоко вкоренитися у серцях людей та створити гарну зелену корпоративну культуру.
4	Соціальна відповідальність	Брати активну участь у заходах соціального забезпечення, брати на себе зобов'язання щодо захисту навколишнього середовища та робити внесок у сталий розвиток суспільства.
5	Зелена сертифікація	Активно просувати нову систему екологічного менеджменту ISO14000. Зсертифікація є для підприємств ефективним способом впровадження зеленого управління, а також важливим фактором підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств.
6	Зелений бізнес	Ключем до впровадження зеленого управління є встановлення філософії зеленого бізнесу
7	Зелені технології	Зелені технології засновані на «зеленому» виробництві та є ключем до «зеленого» виробництва.

Джерело: складено авторами

Екологічні інновації допомагають зберегти ресурси, зменшити забруднення та підтримати екологічний баланс, сприяючи екологічній відповідальності на різних рівнях. Підприємства повинні досліджувати та застосовувати різні сучасні технології та процеси для економії ресурсів та енергії та максимального зниження забруднення навколишнього середовища. продукції, зменшувати збитки навколишньому середовищу у процесі закупівель та застосовувати розумне транспортування. методи, скорочення непотрібної упаковки і т. д. «Зелене» виробництво являє собою комплексний захід, спрямований на економію енергії, скорочення споживання та зменшення забруднення, а також використання управління та технологій як засоби контролю забруднення протягом усього виробничого процесу, щоб звести до мінімуму утворення забруднюючих речовин. Чисте виробництво – це комплексний процес впровадження «зеленого» дизайну та «зелених» технологій, а також центральне місце у «зеленому» менеджменті. Ще в 1989 році Програма ООН з навколишнього середовища запропонувала концепцію «чистішого виробництва», ключовим моментом якої є прийняття комплексної стратегії захисту навколишнього середовища у виробничому процесі. Чисте виробництво підкреслює три концепції: по-перше, чиста енергія, намагатися заощаджувати енергію, використовувати поновлювані джерела енергії тощо; по-друге, чистий виробничий процес, виробляти якнайменше відходів у процесі виробництва продукції та мінімізувати забруднення навколишнього середовища; , засоби для чищення скорочують споживання невідновлюваних ресурсів і продовжують термін служби виробів тощо. буд. і вона сама по собі все ще повинна йти в ногу з часом; з прогресом науки та техніки постійно покращувати та підвищувати рівень чистого виробництва. Можна сміливо сказати, що використання чистішого виробництва потребує застосування двох комплексних заходів

контролю: по-перше, комплексного контролю життєвого циклу продукту, тобто необхідні чистячі рішення мають бути прийняті у всіх аспектах, починаючи з переробки сировини і закінчуючи рафінуванням. Для виробництва продукції, використання продукції та утилізації відходів, для запобігання та контролю забруднення матеріалів при виробництві та споживанні людиною, другий - це весь процес управління виробництвом, тобто від розробки продукту, планування, проектування, будівництва до виробництва; управління, необхідно прийняти необхідні плани очищення для запобігання матеріальному контролю забруднення під час виробництва. Оскільки чистіше виробництво значною мірою відповідає вимогам підприємства щодо зниження витрат виробництва, підприємствам слід звернути увагу на зелений екологічний менеджмент.

Таким чином, зробимо висновки. Зелений екологічний менеджмент як новий науковий напрямок фокусується на інтеграції екологічних принципів в управлінські практики та стратегії підприємств та організацій для забезпечення сталого розвитку. Його головна мета – впровадження систем та методів, що сприяють мінімізації шкідливого впливу людської діяльності на навколишнє середовище та раціонального використання природних ресурсів. Зелений екологічний менеджмент як новий науковий напрямок зосереджується на впровадженні екологічних підходів в управління організаціями та підприємствами для досягнення сталого розвитку. Це міждисциплінарна сфера, що поєднує екологічні, економічні, управлінські, технологічні, філософські аспекти, спрямовані на оптимізацію використання природних ресурсів, зменшення негативного впливу на довкілля та розвиток екологічно відповідального бізнесу.

Список використаних джерел

1. Voronkova V., Nikitenko V., Oleksenko R., Andriukaitien, R., Polysaiev O. Environmental crisis overcoming as a factor for achieving economic sustainability in the context of the European green course/ Cuestiones Políticas. 2023. 41(77). 612-629. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4177.41>; URL:<https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/40205>

2. Voronkova V. Oleksenko R. Nikitenko V. Environmental problems solving as a factor in the formation of a sustainable and balanced development paradigm. International Multidisciplinary Scientific Geo Conference Surveying Geology and Mining Ecology Management, PlumX Article Metrics by Elsevier. SGEM. DOI 10.5593/sgem2023V/4.2/s19.26 DOI Issue 10.5593/sgem2023v/4.2 ISSN 1314-2704 ISBN 978-619-7603-65-1; URL:https://epslibrary.at/sgem_jresearch_publication_view.php?page=view&editid1=9452

3. Метеленко Н., Попова А., Афанов Р., Нетяга А. Управління промисловими підприємствами в контексті економіко-екологічної зумовленості виробництва. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”. 2024. 20 (97). С.248-265.